

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2018 M. LAPKRIČIO 14 D. NUTARIMO NR. 1133 „DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS PRANEŠĖJŲ APSAUGOS ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“
PAKEITIMO“ PROJEKTO

(toliau – Projektas)
(TAP-22-157(2); TAIS-22-370(3))
2022-02-11 Nr.
Vilnius

Projekto rengėjas: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas yra įgyvendinti:

- 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos nuostatas;
- 2021 m. gruodžio 16 d. priimto naujos redakcijos Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymą.

Dabartinė situacija.

LR Seimui 2021 m. gruodžio 16 d. įstatymu Nr. XIV-783 pakeitus ir nauja redakcija išdėsčius Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymą (toliau – Įstatymas), reikia pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimą Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ ir juo patvirtintus:

- Atlyginimo pranešėjams už vertingą informaciją tvarkos aprašą;
- Kompensavimo pranešėjams už patiriamą neigiamą poveikį ar galimus padarinius dėl pateikto pranešimo tvarkos aprašą;
- Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų įdiegimo ir jų funkcionavimo užtikrinimo tvarkos aprašą.

Per 2019 m. buvo gauti 4 prašymai dėl atlyginimo pranešėjams už vertingą informaciją išmokėjimo, dėl kurių generalinis prokuroras priėmė sprendimus atlyginimų pranešėjams neskirti. Vienas asmuo kreipėsi dėl kompensavimo už neigiamą poveikį ar patiriamus neigiamus padarinius dėl pranešimo, tačiau šis asmuo neturėjo pranešėjo statuso, todėl kompensavimo klausimas sprendžiamas taip pat nebuvo. 2020 m. pateikti du prašymai dėl atlyginimo ir vienas prašymas dėl kompensavimo už patiriamą neigiamą poveikį ir galimus padarinius dėl pateikto pranešimo, visi trys prašymai buvo patenkinti. 2021 m. pateikti 3 prašymai dėl atlyginimo pranešėjams už vertingą informaciją išmokėjimo, iš kurių tik vienas buvo patenkintas. Dėl kompensavimo skyrimo prašymų nebuvo gauta.

Pranešėjams kompensacijos ir vienkartinės piniginės išmokos išmokomos iš Generalinei prokuratūrai skirtų valstybės biudžeto asignavimų. Per 2019-2021 m. buvo išmokėta 29 650 Eur suma už pateiktą vertingą informaciją arba kompensuota už patirtą neigiamą poveikį ar galimus padarinius dėl pateikto pranešimo.

Generalinei prokuratūrai 2021 m. atlyginti pranešėjams už vertingą informaciją apie nusikalstamas veikas buvo skirta 115 tūkst. Eur., tokios pat sumos planuojamos 2022-2023 m. (LR generalinės prokuratūros 2021-2023 m. strateginis veiklos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2021 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. I-42).

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 4 d. nutarimą Nr. 1232 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015-2025 metų programos įgyvendinimo 2020-2022 metų tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“, Specialiųjų tyrimų tarnybai kasmet numatoma po 10,1 tūkst. Eur atlyginti asmenims, kurie praneša apie korupcinio pobūdžio

nusikalstamas veikas, tačiau neturi pranešėjo statuso, pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą už vertingą informaciją apie nusikalstamas veikas.

Projektų esmė.

Įstatymu ir 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos, siekiama ES mastu stiprinti pranešėjų apsaugos sistemą, stiprinti asmenų konfidencialumą, nustatomas draudimas daryti neigiamą poveikį ne tik asmenims, pateikusiems informaciją apie pažeidimą, jų šeimos nariams, bet taip pat giminaičiams, kolegoms, kitiems susijusiems asmenims ir kt.

Atlyginimo pranešėjams už vertingą informaciją tvarkos apraše ir Kompensavimo pranešėjams už patiriamą neigiamą poveikį ar galimus padarinius dėl pateikto pranešimo tvarkos apraše siūloma patikslinti į komisijos posėdžius kviečiamų institucijų atstovų, turinčių patariamą balso teisę, nuostatas; suvienodinti prašymų nagrinėjimo tvarkas; patikslinti ginčų nagrinėjimo tvarką pagal Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymą bei ištaisyti šių aprašų priedo vizą ir atlikti kitus redakcinio pobūdžio patikslinimus.

Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų įdiegimo ir jų funkcionavimo užtikrinimo tvarkos apraše (toliau – Vidinio kanalo tvarkos aprašas) siūloma:

- nustatyti reikalavimą vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus įdiegti juridiniams asmenims, kitoms organizacijoms, užsienio juridinių asmenų ar organizacijų padaliniais, nepriklausomai nuo jų veiklos pobūdžio, kuriuose dirba 50 ar daugiau darbuotojų;

- nustatyti pareigą įsidiegti vidinius kanalus įstaigoms, kuriose dirba mažiau nei 50 darbuotojų ir kurių veikla susijusi su vartotojų ir investuotojų apsauga, finansinių paslaugų ir kapitalo rinkų, bankininkystės, kredito, investicijų, draudimo ir perdraudimo, profesinės ar asmeninės pensijos produktų, vertybinių popierių, investicinių fondų, mokėjimo paslaugų ir veikla, pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencija, transporto bei aplinkos apsauga, t. y. privatūs juridiniai asmenys, kitos organizacijos, užsienio juridinių asmenų ar organizacijų padaliniai, kurių veiklos pobūdis patenka į teisingumo ministro tvirtinamą pažeidimų sąrašą, į kurį perkeliama 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos priedo I dalies B punkto ir II dalies nuostatos, privalo įdiegti vidinį kanalą;

- nustatyti galimybę privataus sektoriaus įstaigoms dalytis ištekliais, kurių reikia informacijai apie pažeidimą gauti, t. y. privataus sektoriaus įstaigoms siūloma suteikti galimybę taikyti grupės lygmens vidinių informavimo apie pažeidimus kanalų diegimą, tačiau kiekvienas įstaigos padalinys ar dukterinė įmonė, kurioje dirba 250 ar daugiau darbuotojų, turėtų turėti atskirą vidinį kanalą. Privatūs juridiniai asmenys, kitos organizacijos, užsienio juridinių asmenų ar organizacijų padaliniai, kurių kiekviename dirba nuo 50 iki 249 darbuotojų, gali tarpusavyje dalytis vidiniais kanalais laikantis konfidencialumo principo, taip pat teikti informaciją asmeniui, pateikusiam informaciją apie pažeidimą, bei šalinti pažeidimus, apie kuriuos pranešama;

- nustatyti pareigą įstaigoms kaupti informaciją susijusią su pateikta informacija apie pažeidimą ir jos tyrimą, vidiniu kanalu pateikta informacija apie pažeidimą turi būti kaupiama ir laikoma patvarioje ir prireikus atkuriamoje laikmenoje, kurioje galima rasti reikiamą informaciją susijusią su pažeidimu;

- sudaryti visuomenei sąlygas gauti vidiniais ir išoriniais įstaigos komunikavimo kanalais visą informaciją apie įstaigoje veikiančią vidinį kanalą, informacijos apie pažeidimą teikimo ir nagrinėjimo įstaigoje procedūras, asmens, patekusio informaciją apie pažeidimą, teisinės gynybos priemones, teises, garantijas, atsakomybę, komunikavimo būdus, konfidencialių konsultacijų teikimą, statistinius duomenis apie vidinio kanalo veiksmingumą ir kitą aktualią informaciją;

- įtvirtinti galimybę įstaigoms įsigyti vidinių kanalų administravimo paslaugas iš kitų tokias paslaugas teikiančių įstaigų ar išorės trečiųjų šalių, jeigu jos užtikrina, kad teikiant paslaugas bus laikomasi nepriklausomumo, konfidencialumo principų, duomenų apsaugos reikalavimų;

- įtvirtinti nuostatas susijusias su Įstatyme įtvirtintos galimybės žodžiu teikti informaciją apie pažeidimus įgyvendinimu Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Derinimas. Projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktu informacinėje sistemoje.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2021 m. sausio 13 d. raštu Nr. (138Mr) 2T-56 Projektas buvo pateiktas suinteresuotoms institucijoms ir įstaigoms išvadoms gauti skubos tvarka.

Pasiūlymus pateikė Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, VĮ „Transparency International“ Lietuvos skyrius, Vilniaus miesto savivaldybės administracija, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, Valstybinė mokesčių inspekcija.

Pasiūlymų dėl Projekto per nustatytą laiką nepateikė Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Lietuvos bankas, Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos darbdavių konfederacija, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, asociacija „Investors‘ Forum“, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“.

Pastabų dėl Projekto neturėjo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Valstybės saugumo departamentas, Viešųjų pirkimų tarnyba, Valstybinė darbo inspekcija, Nacionalinė teismų administracija, Valstybės tarnybos departamentas.

Generalinės prokuratūros vadovybės atstovai 2022 m. vasario 3 d. dalyvavo viešojoje konsultacijoje su Lietuvos verslo konfederacija pranešėjų apsaugos klausimais ir pristatė Projekto numatomus pokyčius, kurie įtakos privataus sektoriaus įsipareigojimus. Viešosios konsultacijos metu Lietuvos verslo konfederacijos atstovai nepateikė jokių pastabų ar pasiūlymų dėl Projekto įgyvendinimo.

Projektas patikslintas pagal suinteresuotų institucijų ir įstaigų pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Su visomis suinteresuotomis institucijomis ir įstaigomis darbo tvarka suderinta, kad jos iš esmės pritaria Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktiems neatsižvelgimo ar atsižvelgimo iš dalies į jų pastabas argumentams ir toliau šių pastabų nebeteikia.

Projektą taip pat buvo atsižvelgta į Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2018 m. lapkričio 27 d. rašte Nr. 17.2.-5945 nurodytas pastabas, kurios buvo teiktos dabar galiojančiai Pranešėjų apsaugos įstatymo redakcijai.

Visuomenės pastabų ir pasiūlymų negauta.

Projektas pristatytas 2022 m. vasario 8 d. tarpinstituciniame pasitarime.

Projektas patikslintas pagal Vyriausybės Teisės grupės 2022 m. vasario 10 d. išvadoje Nr. NV-332 pateiktas pastabas dėl Projekto atitikimo Lietuvos Respublikos įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir teisinio reguliavimo aiškumo.

Į Vyriausybės Viešojo valdymo grupės 2022 m. vasario 10 d. pažymoje Nr. NV-333 pateiktus pasiūlymus atsižvelgta, teikimas dėl Projekto detalizuotas informacija apie vidinių informacijos kanalų įdiegimo bendrųjų reikalavimų įgyvendinimą privačiuose juridiniuose asmenyse, kitose organizacijose, užsienio juridiniuose asmenyse ar jų organizacijų padaliniuose ir Projekto įgyvendinimo nauda visuomenei, viešajam ir privačiam sektoriui.

Projekto nauda ir įgyvendinimo kaštai

Priėmus projektą bus įgyvendintos 2021 m. gruodžio 16 d. priimto naujos redakcijos Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatos, suderintos Atlyginimo pranešėjams už vertingą informaciją tvarkos ir Kompensavimo pranešėjams už patiriamą neigiamą poveikį ar galimus padarinius dėl pateikto pranešimo tvarkos nuostatos, detalizuota Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų įdiegimo ir jų funkcionavimo tvarka ir reikalavimai ne tik valstybės ir

savivaldybių įstaigoms, bet ir privatiems juridiniams asmenims, kitoms organizacijoms, užsienio juridiniams asmenims ar jų organizacijų padaliniams.

Projektas sudaro prielaidas skatinti pilietinį aktyvumą bei didinti atsparumą korupcijai, kyšininkavimui, finansiniam sukčiavimui ir kitiems viešąjį interesą pažeidžiantiems pažeidimams. Pranešėjai gali padėti atskleisti ir užkirsti kelią tokiems pažeidimams, atkreipti dėmesį į verslo ir valdžios sprendimų priėmėjų piktnaudžiavimus, o informuodami apie tokius pažeidimus - padėti atskleisti korupcinio ir kitokio pobūdžio nusikaltimus. Vidinio kanalo įdiegimas privačiame sektoriuje padės kovoti su sukčiavimu, padės išvengti žalos įmonių ir organizacijų reputacijai, sumažins galimus nuostolius, didins darbuotojų sąmoningumą ir atsakomybę.

Projekto įgyvendinimui papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės, skiriamų asignavimų Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatų įgyvendinimui pakanka.

Atitiktis Vyriausybės programai.

Projektas tiesiogiai neįgyvendina Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, nuostatų.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Viešojo valdymo grupės vyresnysis patarėjas

Artūras Norkevičius